

12.

Lijted Agrip
Umm þær Fiorar Species
J
Reiknings Konstenne,

Pa undañ eru geingeñ

Numeratio edur Talañ.

1. Additio edur Tillags Talañ.
2. Subtractio edur Afdrattar Talañ.
3. Multiplicatio Margfiolgande Tala.
4. Divisio Skipta edur Sundurdeilingar Talañ.

Handa Bændum og Bornum ad komast fyrst i þa Stefun, og til mikillrar Nitsemdar ef ydka sig i þvi sama, sierdeilis i Kaupum og Solum, i hvorium Additio og Subtractio hellst brwkast.

Jñrettud
Pad næst hefur orded komest
Epter

E. Hatton
Reiknings Konst
Edur
Arithmetica.

Selst Alment Oiñbundeñ 1. Fisk.

Numeratio Talà.

Ein Tabla uppa hana.

1	Eins	1
21	Tiu	12
321	Hundrads	123
4321	Þusunds	1234
54321	X. Þusunda	12345
654321	C. Þusunda.	123456
7654321	Þusunds Þusunda	1234567
87654321	X. Þusunds Þusunda	12345678
987654321	C. Þusunds Þusunda	123456789

Fyrst er adgiætande ad þesser epterfilgiande 123456789 og (o) Cyphra eru Grundvollur allrar stærre Tolu;

Par næst ad aller þesser 123456789 Heira til eins Platse, þo meira merke eñ Eiñ medañ þeir eru næster hægre Hende.

J þridia Maata ad ædur tieder Eins Platz Stafer verda ad tiu, hundrade, Þusunde, og so framveigis þa eiñe edur fleire Cyphrum er bætt vid þa til hægre Handar so sem 10. 100. 400. 5000. 6000.

J Fiorda lage Blondud Tala: So sem 12, 24, 96, 112, 102. 1769 etc.

J Fimta Maata nidurradan Platzaña i Toluñe; Hvor ad reiknud eru fra hægre Hond i þa Vinstre, sem fyrerfarande Tabla sijner, til vinstre Handar 1 er fyrsta Platz i Toluñe. 2 añad Platz 3 þad þridia etc:

Eñ hvorsu Madur framseiger Toluna, er hægrameigeñ, fra Vinstre Hende til þeirrar Hægre.

Hvorneñ Madur skal ydka, sig ad frambera Reiknings Platz fyrerfarande Toblu.

Vegna þess eru hier i Toluñe tvær Rader uppa Tobluna, ad þetta tvent adgiætist 1 þad Platz einum eins Platz Staf tilheyrer. 2 hvad hañ Gilder. Fyrst, þa Tobluñe er snuid fyrer sier, er þad, fyrsta Platz til hægre Handar, eins Platz: Pad añad, tiu Platz: Pad þridia Hundrads Platz, etc.

Par næst, stande þesse eins Platz Tolu-Stafur 9. J eins Platze, merker hañ Niu; Eñ stande 9 i tiu Platze, þad er þvi odru, merker þad tiu, þad eru 90. Eñ stande 9 i þridia, þad er, hundrads Platze, merker þad 9 hundrud, eñ ef i þusunds Platze, þad er þvi Fiorda, þa merker 9 niu þusund, etc.

Nu læt eg vera sem 7 stande i 15 Platze, so sem i epterfilgainde Toblu, og þa merker þad hundrad þusund siñum þusund siñum Þusunder þusunda, eñ i Fyrsta edur eins

Eins

Röd Plaatzaña.	Nöfn Plaatzaña.	
1	9	Eins
2	8	Tyu
3	7	Hundrad
4	6	Puſund
5	5	Tiu þuſund
6	4	Hundrad þuſund
7	3	Puſund þuſunda, edur Million
8	2	Tiu þuſunder þuſunda, edur X. Millioner
9	1	C. þuſunder þuſunda, edur C. Millioner
10	2	Puſundſiñum þuſunder þuſunda, edur þuſund Millioner
11	3	X. þuſundſiñum þuſunder þuſunda, edur X þuſund Millioner
12	4	C. þuſundſiñum þuſunder þuſunda, edur C. þuſund Millioner.
13	5	Puſundſiñum þuſundſiñum, þuſunder þuſunda, edur Millions Millioner
14	6	X. þuſundſiñum þuſundſiñum þuſunder þuſ., edur X. Millions Millioner
15	7	C þuſundſiñum þuſundſiñum, þuſunder þuſ., edur C. Millions Millioner.

Paatze, gilda 7 ſio; Par fyrer þo fra 7 være uppfylld øll Plaatz til hægre Handar med Cyphrur þa være 7 hundrad þuſundſiñum þuſundſiñum þuſunder þuſunda, og ſama er uñ alla eins Plaatz Stafe. Fyrerfarande Tabla telſt ſem fylger, Sio hundrud ſextiu og Fiñ þuſundſiñum þuſundſiñum þuſunder þuſunda, Fiogur hundrud þriatiu og tvær þuſundſiñum þuſunder þuſunda, hundrad tuttugu og þriaar þuſunder þuſunda, Fiogur hundrud Fimtiu og ſex þuſunder, ſio hundrud Attatiu og Niu, J ſomu Nullu utfæreſt øll oñur Tala, hvar hia er adgiætande ad 1 Tiuſiñum i hægre Hond gilder ſo ſem hier 1111111111 þad er 1000000000. 100000000. 10000000. 1000000. 100000. 10000 1000. 100. 10. 1. Pad er eitt Puſund þuſundſiñum þuſunder þuſunda, tiuſiñum eitt hundrad þuſunder þuſunda, ſo er tiuſiñum tiu þuſunder, þa er tiuſiñum eitt þuſund þuſunda, ſijdañ tiuſiñum eitt hundrad þuſunda, þa er tiuſiñum tiu þuſund, ſo er tiuſiñum eitt þuſund, ſijdañ er tiuſiñum eitt hundrad, þa er tiuſiñum tiu, ſo er tiuſiñum eiñ.

Utſkijring Romverſkrar Tølu.

I	1	XX	20	CCC	300
II	2	XXX	30	CCCC	400
III	3	XL	40	D	500
IIII eda IV	4	L	50	DC	600
V	5	LX	60	DCC	700

VI	6	LXX	70	DCCC	800
VII	7	LXXX	80	DCCCC eda CM	900
VIII	8	XC	90	M	1000
IX	9	C	100	MDCCXLVI er	1746
X	10	CC	200		
XI	11				

Additio edur Tillags Tala.

Storthundrad.
1 Dæme.
56
95
———
131

Smatthundrad.
56
95
———
151

Storthundrad.
2 Dæme.
3 79
33
1 47
3 101
———
9 20

Smatthundrad.
439
33
167
461
———
1100

Ad Addera, er ad leggia Tolu til Tolu, ſo ſem eirn hefur 56 til Hlutar, añar 95, ſem hier ſieſt til ſijdu, þad lagt til ſamans Smatthundrad Fimtiu og Eirn, eñ Stoorthundrad Þriatiu og Eirn, þvi tiuſiñum tiu er ſmatthundrad; Eñ tolfſiñum tiu Stort hundrad; Ad þvi fer eg ſo: 5 og 6 ſem ſtanda hvorier uppundañ ødrum, Eru 11, þvi ſkrifa eg 1, eñ Geime hiñ 1 ſem merker tiu, i Huga mier: So tekur Madur 9 og 5 ſem ſtanda i tiu tals Rød, þeir giøra 14, og ſæ 1 ſem eg geime lagdur vid, þa 15, þa ſkrifa eg ad fullu, merker þa 1, i hægre Hønd Eirn, eñ 5 til vinſtri Handar Fimtiu, og 1 næſtur vinſtre Hønd Smatt huudrad: Eñ vilie eg hafa Storthundrad, þa ſkrifa eg Fyrſt 1, ſem fyrr, eñ þa þeir 15 koma, geime eg þar af 12 i Stort hundrad, og ſkrifa i vinſtre Hønd vid 1, ſem komiñ var 3, þad er 31 og ſo 1 Stort hundrad og ſoleidis fer Madur ad; Þvi 24ſiñum tiu eru 2 St. H: 36 ſiñum 3 St. H: 48 tiu 4 St. H: 60 ſiñum tiu 5 St: H: ſem giorer 6 Sma hundrud: Ellegar Madur Dividerar Sma hundrada Tolu med 12, og adgiætir hvad oft hañ fær tolftijuſiñum tiu.

Nu er ad vita Vætter: Madur ſkrifar ſo margar Tolu Lijnur i Addition ſem hañ lætur iñ, edur tekur wt, og leggur ſo ſamañ hvad fyrer ſig; Eñ i Vætta Reikning verdur Madur ad ſafna hælfum Fiſkum i heila og heilum fiſkum i Fiordunga, Fiordungum i Vætter, ſo ſem hier i Fyrſta Dæme, tveir ½ giøra 1 Fiſk, eñ 4 og 3 giøra 7 Fiſka, þar leggur Madur til þañ 1, þa verda þad 8 Fiſkar, þad er 1 Fiordungur 3 Fiſkar, ſo ſkrifaſt 3 eñ geimiſt 1 Fiordungur, ſijdañ koma 7 og 3 Fiordungar, þad eru 10 Fiordungar og 1 geimdur, er 11 Fiordungar, fra þeim tekner 8 i Vætt, eru efter 3 ſem ſkrifaſt i Fiordunga-Tale, eñ 1 Vætt er geimd; So koma 9 og 7 Vætter, þad eru 16 Vætter, og 1. geimd er 17 Vætter, ſo Summañ verdur

17 Vætter

Vætter	Fiordungar	Fiskar
1 Dæme 7	3	4½
9	7	3½
17	3	3
2 Dæme 5	5	2
2	6	1
-	5	2
1	-	1
10	1	1

17 Vætter 3 Fiord: og 3 Fiskar. Eins gilder þo optar sie ut-tekid og iñlaatid, sem siest a 2rri. Dæme; 1, 2, 1, 2 Fiskar uppester þeir lagder samañ soleidis 1, og 2 eru 3. Pa 3 og 1. eru 4, so 4 og 2 eru 6, þad er 1 Fiord: og 1 Fiskur, þa skrifar Madur 1 fisk eñ geimer 1 Fiord: So telur Madur uppepter Fiord: og seiger 5. 6. 5. þa eru 5 og 6 samañ 11, so 11 og 5 eru 16, og 1 geimdur 17 Fiordungar, þar fra 16 fiord: þad er 2 Vætter, þær geimer Madur, og skrifar under Fiord. 1: So telur Madur Vætternar eins sem fyr Fiord: og Fiska, og verda þa 8 og 2 geimder 10, þad er 10 Vætter, 1 Fiord: 1 Fiskur. Til þess ad verda Viss ũm ad Madur legge riett samañ, er best ad telia upp og ofañ. Hvad margar Lijnurnar eru, þa er eins ad fared, eins fer Madur ad vid Peninga, hañ giorer 16 skildinga ad 1 Marke, og 6 Mark ad 1 Rixdal in Specie, þad er 48 Fiskar, eñ i Cronum 15 Skildinga ad 1 Marke, og 6 Mark ad Rixdal, þad er 45 Fiskar. Lijka þegar reiknad er uppa Lester, Vætter, Fiordunga, Fiska, edur Lester Hundrud Fiska, Hundrad, Merkur Aura og Alner;

Rixdaler,	Mark,	Skylldingar.
1 Rx.	4 Mk.	8 Sk.
2	5	9 Sk.
3	2	4
-	4	15
4	-	7
12 Rix.	5 Mk.	11 Sk.

6 Lester,	9 Vætter,	7 Fiord:	Fiskar.
1	8	5	4
7	18	4	4
7 Lester.	15	7	-
1	8	2	-
2	6	1	-
11 Lest.	-	2 Fiord.	-

6 Lester,	3 Stor Hundrud,		35 Fiskar.
1	2	-	105
7	6	-	20
7	5	-	35
1	2	-	90
2	2	-	5
11	-	-	10

Pa giorer Madur Fyrst Fiska ad Fiordungum, Fiordunga ad Vættum, Vætter ad Lestum; Eñ 30 Vætter kallast Lest, sijdast giorer Madur Lester ad Hundrad Vættum, ef so er miked til, þad eru 4 Lester, sem Dæme þar uppa sijner.

Añars giorer Madur Fiska ad Hundrudum, og Hundrud ad Lestum, eñ 10 Stor Hundrud er ein Lest, sem Dæme þar uppa syner.

Alner giora Meñ ad Morkum, eñ i eiñe Mork er 48 Alner, og so Merkur ad

Hund-

Hündrudum, verdur þa $4\frac{1}{2}$ Mörk i hvöriu Hundrade, edur 5 halfar Merkur; hvört ad er hægra ad utreikna; Pvi þar i Dæmenu eru 27 Merkur, 28 Alner, þa Multiplicerar Madur 27 med 2r, þad giörer 54ar halfar Merkur, og su halfa Mörkiñ lögd til sem geimd var 55 þær Fiñtiu og Fiñ Dividerar Madur med 5 og fær þa 11 siñum 5 halfar Merkur þad eru 11 Hundrud og ganga af $4\frac{1}{2}$ Alen sem Dæmed sijner.

Hundrad:	Merkur,	Alner,
	2	15
	7	24
	4	$24\frac{1}{2}$
	13	13
	27	$28\frac{1}{2}$
	þad er	
11 Stor Hundrud		$4\frac{1}{2}$

Rixdalur er almeñelöga reiknadur fyrer 5 Aura, edur 30 Alner hvört sem hañ er i SPecie edur Cronum, þott sa i Cronum sie halfre añare Alen Lakare; Eñ i Sektagialld hefur hvör þeirra geinged i 6 Aura ædur fyrr.

Uñ Aura talid er öllu hægra, þad er og helldur brwkanlegt; Eñ Markatal lodir vid af Jons Bok og gömlum Lögum: Alner giörer Madur til Aura og Aura til Hundrads; Eru 6 Alner i hvörium Eirer, þvi leggur Madur fyrst samañ Alna talid og setur i alna Röd þad sem afgeingur Aurum, sem er fyrer iñañ 6; Eñ Aura setur Madur i Aura Röd þangad til komner eru 20 Aurar, þeir giöra Hundrad a Lands vijsu.

Hundrad.	Aurar.	Alner.
	5	4
	6	$5\frac{1}{2}$
	10	2
	22	$5\frac{1}{2}$
	þad er	
1 Stort Hundrad	2	$5\,og\,\frac{1}{2}$

Subtractio

edur Frádráttur.

Smaa Hundrud	
1 Dæme	54
	32
	22
2 Dæme	196
	85
	111
3 Dæme	$1087\frac{1}{2}$
	$696\frac{1}{3}$
	$390\frac{3}{4}$

Pa eg tek fra meire Toluñe þad sem hun hefur yfer þa miñe, og þvi set eg ætijd þa stærre Tolu yfer, eñ þa miñe under, sem siest i Fyrsta Dæme og hinum, 54 standa yfer 32, þvi seige eg: 2 þeir nedri i hægre Hönd fra 4um þar yfer, skilia epter 2, og 3 nedre tekner fra 5 efre skilia epter 2 þad er til samans 22, vilie eg þa vita hvört þad er riett, legg eg samañ miñe Töluna 32 og 22 sem droonst af, soleidis $\begin{array}{r}32\\22\\\hline 54\end{array}$ og verda þa 54 eins og stora Talañ. Eins giörer Madur vid añad Dæmed og hid þridia.

J hiar smærre og stærre Hundrada Tolu er þad Adgiætande, ad þa nedre Talañ kañ einhvörstadar ad vera stærri eñ su

Efre

Stor Hundrud | 1 Dæme eins og añ- | ad i Smaahundrada | Tolu

1	96
	85
1	11

efri, þa gietur Madur ecke dreiged þa nedre, fraa þeirre efri; nema þvi ad eins, Madur take af añare Tolu og bæte vid þa oflitlu, so sem i odru Dæme, þar 9 standa under 8. Gietur Madur ei teked 9 af 8, þvi 9 eru fleire, Laanar Madur þa 1 af Vinstre Handar Tolu og leggur til 8, þa verda þad 18, þa seiger Madur; 9 af 18 eru epter 9. þa a Madur epter 6 under 10; Nu er buid ad taka fra þeim 1 og bæta vid 8, so nu eru þa ei epter nema 9, þvi seiger Madur 6 fra 9 eru epter 3. Saa er þo Mismunuriñ ad þa Madur tekur 1 i Stor Hundrada Tolu ur Hundrads Reit, þa merker hañ ecke 10 helldur 12, og þvi seiger Madur 9 fra 20 eru epter 11; og sijdañ 6 fra 9 eru epter 3, so þa Madur vill nu reina hvort þad sie riett sem stendur i þvi Dæme, þa seiger hañ $6\frac{1}{4}$ giora $1\frac{1}{2}$ Fisk þad lagt til 6 giorer $7\frac{3}{4}$ Fisk, 11 og 9 giorer 20 þeir aptur 1 St. H. 80, þad 1 St. H. lagt til 3 og 6 giorer 10 St. Hundrud.

2 Dæme eins og þrid- | ia i Smaa Hundrada | Tolu.

10	$87\frac{1}{2}$
6	$96\frac{1}{4}$
3	$110\frac{3}{4}$

Vætt.	Fiord.	Fisk.
27	6	3
15	5	2
12	1	1

Pad Fyrsta Dæme um Vætter er audsært, eñ hins añars þarf betur ad giæta; Pvi eg giet ei teked 4 Fiska af 3, þar fyrer tek eg 1 Fiordung, þad er 5 Fiskar, og legg hañ til 3 þaa verda þeir 8, þa takast 4 af 8 eñ verda epter 4.

2 Dæme.

27	6	3
12	7	4
14	6	4

Sijdañ koma i Vinstre Hond 7 Fiord. under 6, af þeim 6 hefur Madur teked 1 Fiordung, og eru þa ei epter nema 5; Pvi tekur Madur 1 Vætt, þad er 8 Fiord. og bæter vid 5 so þeir verda 13, af þeim tekur Madur 7 Fioordunga og verda þaa epter 6: Eñ þess er ad giæta, ad Madur Puncte þar ætijd hiaa er hañ tekur fraa.

3 Vætta Dæme uppa | Sma Hundrada tal.

169	7	4
99	5	$3\frac{1}{2}$
70	2	$\frac{1}{2}$

Um Peninga er alhægt ad giora þa þeir eru samkiñs, eñ alment er ad leggia Slettañ Dal ofan a 10 R. Dale i Cronum ad þeir gilde fyrer 10 Rix Dale in Specie, og so er reiknad ut i þvi 3 og 4 Dæme, hvert ed er 3 Fiskar ofañ a hvorn Rixdal, edur 6 Skildingar Specie, er þvi ofaña 679 Rixdale, 3 a 3 Mark, 54 Skildingar a 9 Rixdaler, þad er 4 Mork, edur 1 Sletturdalur 9 Skyldingar: Eñ 67 Sletterdaler a 670 Rixdaler er 44 Rixdaler 4 Mark, þad lagt til samans giorer 45 Rixdale 2 Mark og 9

4 Vætt. Dæme uppa | Stor Hundrada tal.

Væt.	Fiord.	Fisk.
1 69	7	4
99	5	$3\frac{1}{2}$
90	2	$\frac{1}{2}$

Skyldinga þeir lagder til 90 sem aũars hefde Resterad, ef borgad hefde vered med Specie (og ei meir) giora 135 Rixdale 2 Mork og 9 Skyldinga.

5 Dæme eins uppa Stoor Hundrud,

2 115 7 $2\frac{1}{4}$ Fisk.
2 93 7 $2\frac{3}{4}$
———————
21 7 $4\frac{1}{2}$

Rixdl. i Cronum Reiknast uppa Sm: Hundrud Rixdal. Mk. Skyld.

100 5 15
97 4 14
———————
3 1 1 Sk.

2 Dæme,

359 4 2 Skyl.
347 5 15
———————
11 4 3

3 Dæme tekid i Spec: betalad i Cronum.

679 Rixd. 3 Mork Sk. Spec.
589 Rixd. 3 Mork Sk. Cron.

4 Dæme

679 Rixd. 3 Mork Croner,
589 Rixd. 3 Specie
———————
70 3 7 Skyldingar,

Multiplicatio

edur Marg-Fiølgun,

J heñe er Preñslags Tal: 1. þad Margfiølgast a: 2. þad margfiølgar, og 3. Margfiølganiñ sialf.

þad Margfiølgast a 80 80
þad Margfiølgar 4 4
Marg fiølganeñ 320 Sma H. 2 80 St. H.

þad siest af Addition.

80 80
80 80
80 80
80 80
———————
3 Sm. H. 20 2 S. H. 80

Pa Tøluna sem Madur vill Margfiølga setur hañ yfer, sem i Fyrsta Dæme, eñ þa sem hañ margfiølgar med, Under, og dregur sijdañ Strik fyrer nedañ, so hañ rugle ei Margfiølganeñe samañ vid hinar, og setur Suũuna þar, þa hañ er bueñ ad Multiplicera, þad er margfiølga.

Tabula Pythagorica.

Med miña Tale gietur hañ ei margfiølgad eñ med tveimur; Eñ med so stooru Tale sem hañ vill. Til ad margfiølga og sundurskipta, brukar hañ Tabulam pythagoricam, þvi eins og þa eg vil vita hvad margt er Fimsiñum 6, hleip eg i hana og seige: 5 siñum 6 eru 30, so gierer Madur lijka þa hañ vill skipta þriatiu Rixdølum, Alnum,

2 siñum 2 erú		4
2	3	6
2	4	8
2	5	10
2	6	12
2	7	14
2	8	16
2	9	18
2	10	20
3 siñum. 3 eru		9
3	4	12
3	5	15
3	6	18
3	7	21
3	8	24
3	9	27
3	10	30
4 siñ.	4 eru	16
4	5	20
4	6	24
4	7	28
4	8	32
4	9	36
4	10	40

5 siñ.	5 eru	25
5	6	30
5	7	35
5	8	40
5	9	45
5	10	50
6 siñ.	6 eru	36
6	7	42
6	8	48
6	9	54
6	10	60
7 siñ.	7 eru	49
7	8	56
7	9	63
7	10	70
8 siñ.	8 eru	64
8	9	72
8	10	80
9 siñ.	9 eru	81
9	10	90
10.	10 er	100

um, Fiskum, og ødru, a mille 5 eda 6 Maña, og seiger: Ef þeir eru 5, hvad ept hef eg 5 i 30? Pa svarar hañ sier, 6 siñum; Eñ 6 hefe eg i 30 þar a moot 5 siñum, eru þeir þa 5, fær hvør þeirra 6, eñ ef þeir eru 6 fær hvør eirn 5; Pvi so sem 6 siñum 5 eru 30, so eru 5 siñum 6 lijka 30, og hvør Tala i Tøbluñe. Pa Madur margfiølgar og 0 er yfer, sem fyrst, þa vijkur Madur til næsta Tølu-Stafs til vinstre Handar og seiger: Hvad margt er 4 siñum 8, þa svarar Tablañ 32, nu er hier 80 Tal, þvi a 0 ad vera seinast, sem i Ondverdu, og skrifast so, 320. 2 Dæme: Par Margfiølgar Madur 685 med 5 og seiger: 5 siñum 5 eru 25, skrifar so 5 under þverstrikenu nedañunder 5, þvi hvørutveggia er eins Platz Tala, eñ geimer 2, þvi þeir eru af 10 Kins Tølu: So seiger hañ 5 siñum 8 eru 40 af þvi þeir eru 10 Kins Tala, leggur hañ til þeirra þa 2 sem hañ geimer og seiger 42, skrifar hañ þa 2 sem eru til hægre Handar, eñ geimer 4 sem eru til vinstre Handar, eins og i Addition. Seinast seiger hañ 5 siñum 6 eru 30, nu geimde hañ 4 og leggur þa til, so þad verda 34, og þa skrifar hañ ad fullu, þvi ecke er meira epter; Eru þa 4 koñner i Hundrada Tølureit til vinstre Handar, eñ 3 i Pusunda Tølu, 3 Dæmenu er allt eins vared, fyrer utañ þad Multiplicans edur su Talañ sem Margfiølgar, er stærre; Eins þvi 4da og 5ta.

2 Dæme.

685
5
3425

3 Dæme.

$183\frac{1}{2}$
6
1101

4 Dæme.

897
7
6279

5 Dæme.

2698
9
24282

Nu er ad Margfiølga med 2ur Margfiølgande Tølum, hvørt ed sijnest sem allra liettast i þvi fyrra Dæme og er eins fared ad og i hinum, fyrer utañ þad eg tek fyrst Margfiølgande Tølu na sem er i hægre Hønd, og er 2 under, 2 sem Margfiølga eiga og seige 2r siñum 2 er 4, og skrifa

1 Dæme.	1 Dæme.
1222	1746
22	222
2444	3492
2444	3492
26884	3492
	387612

2 Dæme.	2 Dæme.
3649	1746
53	568
10947	13968
18245	10476
193397	8730
	991728

þa 4 under ſtrikenu nedan hina, ſem ad greiner Suñuna fra hinum Tolunum: So brwka eg þa ſomu 2 ad Multiplicera edur margfalda med, alla þa Tolu ſem Multipliceraſt edur Margfiolgaſt a, til baka i Vinſtre-Hond, og ſkrifa þad eg fæ þar af i eirnre Lijnu aptur a bak under Pver-Strikenu: Epter þetta tek eg hina two ſem eru til Vinſtre Handar, og Multiplicera; Pad er Margfiolga med, þa Tolu er Margfiolgaſt a uppaptur til Baka, og ſeige 2 ſiñum 2 eru 4, eñ af þvi þeir 2 ſem eg nu Multiplicera med, eru Tiu Tals-Kins, þa er ſem Madur ſegde 20 ſiñum 2 eru 40, og þvi ſetur hañ 4 under Tiu Tali eñ ecke under eins Tale, ſo ſem fyrr: Sijdañ ſer Madur eins aptur a Bak med þeſſa Tolu og þa fyrre, og verdur ſu ſijdaſta Margfiolgan i þeirre Rod þeim Mun aptar, ſem hun took ſærna til.

2. Dæmed er lijted þijngra, eñ Adferdiñ eins; Madur tekur ſem fyrre, Multiplicantem, þad er Toluna ſem Multiplicerad er med, ſem er i hægre Hond og ſeiger 3 ſiñum 9 eru 27, eñ af þvi Tolu-Staferner eru Tveir, þa ſkrifar Madur 7, þvi er eins Tals og þvi næſt hægre Hond, eñ geime 2 ſem eru Tiu Tals kins og til vinſtre Handar; Sijdañ ſeiger Madur: 3 ſiñum 4 er 12, þar til leggur hañ 2 ſem hañ geimde, ſo þeir verda 14; ſkrifar hañ þa 4 eñ geimer 1: So ſeiger hañ, 3 ſiñum 6 eru 18 og 1 geimdur, eru 19; Skrifar hañ þa 9, eñ geimer 1; Seinaſt ſeiger hañ: 3 ſiñum 3 eru 9 og eirn geimdur eru 10 og ſkrifar þa ad fullu: Epter þetta byriar hañ med hinum Tolu-Stafnum og ſeiger: 5 ſiñum 9 eru 45, ſkrifar hañ þa 5 eñ geimer 4: Sijdañ ſeiger hañ 5 ſiñum 4 eru 20 og 4 geimder eru 24, þar af ſkrifar hañ 4 eñ geimer 2: Sijdañ ſeiger hañ 5 ſiñum 6 eru 30 og 2 geimder 32; Skrifar hañ þa 2 eñ geimer 3: Eñ ſeinaſt, 5 ſiñum 3 eru 15 og 3 geimder 18, þa ſkrifar hañ med fullum Støfum ſeinaſt. So kiemur ad Margfiolga med þremur Tolum og er med ſama Slag fared ad þvi. ad Fyrſt, er Talañ ſem Multipliceraſt a, Multiplicerud med fyrſta Tolu-Staf i hægre Hond af þeirre Tolu ſem Multiplicerad er med, og ut i vinſtre Hond, ſijdañ med odrum, og ſeinaſt med þeim þridia, og hvad ſett i ſijna Rod, og ſeinaſt giort Pver-Strik ad nedañ, under hvoriu ad eru Suñeradar, edur ſamañlagdar þær þriar Tolur. Madur byriar ad Margfiolga ſo fyrſtu Lijnu: 2 ſiñum 6 eru 12, og ſkrifar 2 under eins Tolu: Sijdañ þa hun er bueñ byriar hañ a añare og ſeiger 2 ſiñum 6 eru 12 og ſkrifar 2 under Tiu Tale i añare Lijnu: Pvi

þad

þad er sem hañ segde, 20 siñum 6 er 120: Seinast byriar hañ a þridia og seinasta Tolu-Staf i vinstre Hønd og seiger: 2 siñum 6 eru 12, þar af skrifar hañ 2 i þridiu Lijnu under Hundrads Tale, þvi þad er sem hañ segde Tvo-Hundrad siñum 12, eñ geimer eiñ, sem ædur er optlega sagt; Og so er fared ad þoott Madur hefde fleire Tolur ad Margfiolga med. Seinast leggur Madur þær þriær Tolu-Rader sem hier af koma samañ under Yver-Strikenu, so: 2 i eins Tale setiest under eins Tal; Þvi þad merker einasta tvo, (eñ þad er ad merkia ad eins Tal kallast allt fra 1 til 10, eñ fra 10 til Hundrads, Tiu Tal edur Tij-Tal og fra Hundrade til Þusund, Hundrads Tal og so fram epter) sijdañ koma 2 og 9 hvør uppundañ ødrum þad eru 11 i Tiu Tale, og skrifast 1, og 1 geimest, sem fyrr er sagt, og so er fared ad til Enda, sem Dæmed vijsar.

Divisio

edur Sundurdeiling.

I heñe eru fierdeilis 3 Tolur: Nefnelega Dividendus, þad er Talañ sem sundurdeilast ær; Divisor, þad er Talañ sem sundurdeilt er med, til hvad margra deilist Qvotus, þad er, hvad margt verdur i Hlut.

Su Fiorda er og til a stundum, er kallast Remanens, þad er þad, sem verdur afgangs þa skipt er i hvørn Hlut

Dividendus	12	(3	Qvotus	fra	12
Divisor	4			takast	4
Remanens	0			er epter	8
				tak	4
				er epter	4
				Rem:	0

Madur seiger: Hef eg opt 4 i 12 þa svarast; 3 siñum, og eru þa 3 sem verda i hvers Hlut, sem siest hier til Sijdu, þa eg tek 3 siñum 4 af 12, ad ecker t verdur epter, eñ þa Madur hefur deildt, dregur hañ Strik yfer a skack, og langt edur half hrijng (ad Qvotus sie þvi til hægre Handar; Nu vill Madur skipta 37642 med edur a mille 7, og ber hañ sig þa soleides ad: Under 3 ia kañ ei Divisor 7 ad setiast, þvi hañ er meire; Þvi setst hañ under 37 til vinstre Handar, þvi þar ær Madur ad taka til og Dividera so i hægre Hønd, þar Madur a bæde ad Addera, Suptrahera og Multiplicera i vinstre Hønd ur þeirre Hægre, og er þa adspurt: Eru

2883	
37642	(5377
7777	
Reman: 3.	

opt 7 i 37? Þa svarast; 5 siñum og setur Madur þvi 5 i Qvot: Sem er til hægre Handar vid Lang-Striked; Og Multiplicerar Divisor: Seigiande 5 siñum 5 eru 35, þeir fra 37 verda epter 2, þa setur Madur yfer 7 eñ dregur Strik yfer 7 Divisor og 37 Dividerada; Þa færer Madur Divisor 7 under 26 og seiger: Eru opt 7 i 26, þa svarast 3 siñum, þa set eg i Qvotient og Multiplicera Divisor seigiañ

de; 3siñum 7 eru 21, 21 fra 26 er epter 5 og þa set eg yfer 6, eñ dreg eñ Strik yfer 26 og Divisor: So fœrer Madur Divisor: Under 54 og seiger sem fyr: Eru opt 7 i 54 þa svarast 7siñum og verda epter 5, þeir setiast yfer 4 eñ 7 setiast i Qvot, og Strik er dreiged yfer Divisor, 4 og 5: Sijdañ fœrer Madur Divisor under 52 og seiger: Eru opt 9 i 52, þa svarast 7siñum, þvi 7siñum 7 eru 49 þa er þeir takast fra 52, verda epter 3 og þad kallast Remanens edur afgangur, til ad reina þa hvort rett sie Dividerad. 5377

edur sundurskipt, brukast Multiplicatio. 7777

edur Margfiolgande Tala og Multiplicerar 37642

Madur Qvotum med Dvisore sem hier seiger: 7siñum 7 eru 49 Remanens 3 þar til, eru 52; Skrifast þa 2 eñ geimast 5; Eñ þa seiger Madur 7 siñum 7 eru 49 og 5 geimder, eru 54, skrifast 4 eñ geimast 5; Þar eptir seigist: 7 siñ. 3 eru 21 og 5 geimder, eru 26, skrifast 6 eñ geimast 2: Og seinast seiger Madur 7siñum 5 er 35 og 2 geimder 37; Þa stendur heima med þa Fyrstu Tolu 37642: Vilie Madur skipta lijka Reman: sem hier er 3, millum 7, þa brwkar Madur brotid Tal, so sem til Dœmis ad Madur skipter 1 Fiske i 7 Parta fœr þa hvør af Sio $\frac{3}{7}$ og fer so ad 21 [$\frac{3}{7}$

$\frac{7}{7}$

Tabla uppa þetta Divisions epter Dœme.

Divisor 7	H. opt eru 7 i	Andsvar:	siñum 7 eru	fra	verda epter	
	(37)	(5)	(35)	(37)	(2)	þeir lagder til
	(26)	(3)	(21)	(26)	(5)	næstu Tolu i hæg: 26
	(54)	(7)	(49)	(54)	(5)	re Hond 54
	(52)	(7)	(49)	(52)	(3)	giora 52

88

917640 [101960 Þ 917640 fær hvør af 9 sem Dœmed sijner soleides: 9

99999 af 9 fa 1 hver, sem eg læt i Qvotum; So set eg 9 sem eg Dividera med aptur under 1, eñ af þvi 1 er miñe eñ 9, og eckert geck af 9 sem eg Dividerade, set eg 0 i Qvot: og dreg Strik yfer þa 9, eins og hina fyrre, eñ fœre 9 under 7 og seige: 9 i 17 hef eg einusiñe og ganga fra 8, þa set eg yfer 7, eñ 9 skrifa eg i Qvotum, og dreg yfer 9 og 17, eñ fœre 9 under 6 og seige: 9 i 86 er niusiñum, þvi 9siñum 9 er 81, þar fra ganga 5 sem eg set yfer 6, eñ skrifa 9 i Qvot: eñ dreg yfer 86 og Divisor: Og fœre eñ Divisor under 4 og seige: Er opt 9 i 54 og svara, 6 siñum; eñ dreg yfer 9 Divisor og þa 54, eñ set 6 i Qvot: og Cyphru i eins Platz.

Divisor 9	Hvad opt eru 9 i	Andsvar:	9 siñum 9 eru	fra	er epter	
	(9)	(1)	(9)	(9)	(0)	lagt til næstu 86
	(17)	(1)	(9)	(17)	(8)	Tolu giorer 54
	(86)	(9)	(81)	(86)	(5)	
	(54)	(6)	(54)	(54)	(0)	

tvær eins Tolur eru jafnar og verdur þvi eckert epter, 0 einsømul merker eckert.

Divi-

Þa Divisor er tvøfaldur.

1 18 Under 1 duger ei ad setia Divisorem þvi honum verdur ei skipt;
2 2 Þvi setst hañ under 7 og er sagt hvad opt eru 5 i 17 þa svarast 3 siñ-
1746 (32) um; Þvi þrisvar siñum 5 edur 5 siñum 3, eru 15 og ganga af 2, sem
844 eru setter yfer 7, eñ dreiged ut 17 og Divisor 5: Eñ 3 setter i Qvot-
8 Rem 18 um; So er sagt 3 siñum 4 eru 12, þeir fra 14, 1 sem Laanadur er, af geimdum 2, og 4 verda epter 12; Sijdañ er dreiged yfer þa sem hina, eñ 1 setturyfer 2: So færer Madur Divisorem 5 under 4 og seiger 5 i 10 eru 2 siñum, þvi tvisvar siñum 5 eru 10 og setur 2 i Qvotum, eñ dregur yfer Divisorem 5 lijka 1; Sijdañ seiger hañ 2 siñum 4 eru 8 þeir fra 26 eru epter 18; Giører hañ so Strik yfer Divisor: og 26, eñ setur 18 oyferdregna uppyfer seinast, edur a Parte ad Nedañ, og su Tala kallast Remanens.

TABLA uppa Tvøfaldañ Divisorem.

Tvøfaldur Divisor.						
4	Hvad opt eru 4 i (14) (26)	Andsvar: (3) (2)	siñum 4 eru (12) (8)	fra (14) (26)	eru epter (2) (18)	lagdur til næstu Tolu giører 26 sem er Remanens edur Afgangur.
5	Hvad opt eru 5 i (17) (10)	Andsvar: (3) (2)	siñum 5 eru (15) (10)	fra (17) (10)	eru epter (2) (0)	lagdur til næstu Tolu, giører 24

Les so: Hvad opt eru fim i 17, Andsvar, 3 siñum, 3 siñum 5 eru 15, 15 fra 17 eru epter 2, þeir lagder til næstu Tolu, giøra 24. og so frañveiges.

Þa Divisor er Þrefaldur.

11 1. Seiger Madur i þessu Dæme, sem i fyrra (þvi 4 sem er
289 Divisor, er stærre eñ 3 sem er Dividendus) eru opt 4 i 31, og
7616 svarar hañ sier 6 siñum, 4 siñum 6 eru 24 þeir fra 31 eru ept-
314916 er 7 sem setiast og geimast yfer 1, eñ 6 skrifast i Qvotum, og er
48333 (652) so dreiged a skack yfer 31 og Divisor: 4 (hañ gietur sagt 4 eru
488 i 31, Siosiñum, eñ nu verdur ad sorga um Leid fyrer hinum:]
4 og sagt: 6 siñum 8 eru 48 (þvi aller Divisores verda ad vera underskilder eins opt i hvort siñ og sa fyrste:] þeir 48 fra 74, 7 sem geimder voru, og 4 i Dividendo skilia epter 26, er þa dreiged Strik yfer 74 og Divisor 8, eñ 26 geimder, setter 2 yfer 7, eñ 6 yfer 4 so kiemur sa þridie, og er sagt: 3 siñum 6 eru 18, þeir tekner fra 69 skilia epter 51. Er þa dreiged yfer Divisor 3: og 69 Eñ 5 skrifad yfer 6 og 1 yfer 9 2. So slitur Madur Divisor: og setur 4 under 8 og seiger, eru

opt

opt 4 i 25, og svarar sier 5 siñum, þvi tekur ei heilañ, þar 4 siñum 5 eru 20 og 20 fra 25, eru epter 5 sem hañ geimde yfer 6, eñ dregur yfer 2 og 4 Divisor; Eñ setur 5 i Qvotum: 5 siñ. 8 eru 40, 40 af 51 eru epter 11, þa geimer hañ og setur yfer 5 og 9. Þa seiger hañ 3 siñ. 5 er 15, 15 af 111 eru epter 96, so dregur hañ yfer 111 og Divisor eñ setur 9 yfer 1 og 6 yfer 1 slitur hañ eñ Divisorem og setur 4 under 8 og seiger 2 siñ. 4 eru 8, 8 af 9 er epter 1, skrifar 2 i Qvot eñ dregur yfer 9 og Divisor: 8. So seiger hañ 2 siñ. 8 eru 16, geingur þa ei af þeim, og sijdast seiger hañ 2 siñ. 3 eru 6. 6 af þeim Yferskrifudum 6 verdur eckert epter.

TABLA uppa þetta Dæme.

Prefaldur Divisor	Hvad opt eru … i	Andsvar:	siñum … eru	fra	er epter		
3	(69)	(6)	(18)	(69)	(51)	blijfa til sijdar sier	51
	(111)	(5)	(15)	(111)	(96)	blijfa sier til sijdar	96
	(6)	(2)	(6)	(6)	(0)		
8	(74)	(6)	(48)	(74)	(26)	verdur 6 lagt til 9	69
	(51)	(5)	(40)	(51)	(11)	lagt til 1 verdur	111
	(16)	(2)	(16)	(16)	(0)		
4	(31)	(6)	(24)	(31)	(7)	lagt til 4 giører	74
	(25)	(5)	(20)	(25)	(5)	lagt til 20 giører 25, eñ þeir 5 og 1	51
	(9)	(2)	(8)	(9)	(1)	lagt til 6 giører	16

Þu skalt lesa so: Hvad opt eru 4 i 31? Andsvar 6 siñum, 6. siñ. 4 eru 24, 24 fra 31 eru epter 7, 7 lagt til 4 giører 74. N.B. 4 sem eru a Skack i hægre Hønd ad Nedañ, eins er hvør Rød leseñ fyrer sig: Fyrsta hvørs Parts Divisoris: so añur, so þridia.

Þess er i hiaa Division ad giæta.

1 Ad sa seinaste Tølu-Stafur Divisoris skrifest under seinasta Tølu-Staf Dividendi, ef hañ er miñi, eñ sie hañ stærre þa under næstum þeim seinasta i vinstre Hønd; Sieu þeir jafner þa skrifest seinaste Divisoris under seinasta Dividendi, sierdeilis ef hiner adrer Tølu-Stafer Divisoris eru jafner, eda miñi eñ Dividendi: Eñ ef undañfarande Tølu-Stafir Divisoris eru stærri, þa skal sa sijdaste Divisoris setiast under næstañ þeim seinasta Dividendi. 2. Hvørsu opt Divisor, hvørt er Einfalldur eda med fleire Tølu-Støfum, hvørsu opt sa seinaste Tølu-Stafur verde med iñeluctur i Yferskrifudum einum edur fleire Tølu-Støfum Dividendi, þo so ad hiner adrer iñe likest i þeim Yferskrifudum Støfum eñ Qvotus setst hægrameigeñ. 3. Skal ætijd i Divisione Qvotus Proberast med Multiplicatione, hvørt Tølu-Staferner eru eiñ edur fleire, vid hvørt Atak: It. Skulu aller þeir sem afgaanga Yferskrifudum Støfum i Division teiknast i rettre Rød þar uppyfer, og dragast so yfer þa af er tekid og buid er ad skipta, og þañ Divisorem.

4. Divisor a alltijd ad færast um 1. Tølu Staf under Dividendo, og so hafast uppaptur Divisio; og hañ færast medañ Tala hrøckur til.

5. Hende þad sig ad yferstandande Tølu-Stafer sieu miñe i Dividendo eñ Divisoris, þa skrifast Ciphra i Qvoto, og er Divisor fluttur under þañ næsta, ad i tveimur verde þvi aflokid sem eiñ vanst ecke til. 6. Remanens edur Afgaangureñ stendur seinast uppyfer Divisore, Oyferdreigeñ og er færdur under Qvotum ad hañ sie lagdur til þa Divisio er proberud.

J þetta Siñ ei fleira. Eñ þocknest Folke ad faa meira hier um, sem ei gietur hiaalpad sier med Utlendum Bookum, kañ þad med Guds Hiaalp, ad skie i Framtijdeñe.

530
H.

